

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРАКТАЦІЇ МОЛОЧНОЇ СИРОВИНИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

О.В. Аксьонова, аспірант*

Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто інтеграційні зв'язки між виробниками сировини та переробними підприємствами у молочній галузі на основі укладання контрактів. Проаналізовано та встановлено особливості контрактації, які впливають на формування контрактних відносин інтеграційного об'єднання при закупівлі молочної сировини.

Постановка проблеми. В сучасних умовах характерною особливістю молочної галузі є залежність сільськогосподарських

* Науковий керівник – В.В. Зіновчук, д. е. н., професор

виробників сировини від галузей, які беруть участь у зберіганні, переробці та реалізації молочної продукції. Виникає потреба у налагодженні організаційно-економічних зв'язків між всіма учасниками технологічного ланцюга, а саме: виробниками, переробними підприємствами та збутовими підприємствами; у створенні інтеграційного об'єднання на основі найбільш перспективної організаційно-правової форми регламентації економічних взаємовідносин – контракції. Особливістю такої системи є надійність та міцність зв'язків контракції, від яких залежить ритмічність і налагодженість виробничого процесу, якість, строки, умови поставки законтракованої продукції.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічні питання контрактів та розвиток договірних відносин відображено у працях зарубіжних вчених: А. Алчяна, С. Гроссмана, Г. Демсеца, Р. Коуза, Д. Норта, О. Харта, О. Уільямсона та ін. Серед вітчизняних вчених, які обґрунтували основні підходи щодо укладання контрактів та вдосконалення інтеграційних взаємовідносин між підприємствами аграрної сфери, – В.Г. Андрійчук, В.Л. Валентинов, П.І. Гайдуцький, М.М. Ільчук, П.Т. Саблук, М.Й. Малік та ін. Незважаючи на значні напрацювання як в теоретичних, так і в методологічних засадах цього дослідження, досі немає чітких концептуальних підходів щодо обґрунтування контракції в молокопродуктивній галузі між виробниками сировини та переробними підприємствами.

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтування особливостей контракції молочної сировини як чинника підвищення ефективності закупівлі та виробництва продукції молокопродуктової галузі.

Виклад основного матеріалу. Сучасний виробничий процес молокопродуктового інтеграційного об'єднання складається з декількох господарств – одиничних ланок (сіськогосподарське виробництво, заготівля, переробка, реалізація сіськогосподарської продукції). Доцільність формування такого об'єднання на основі контракції пояснюється цілим рядом обставин. Переробні підприємства, що входять до його складу, надійніше забезпечуються сировиною, що сприяє нарощуванню виробництва та випуску нових видів молочної продукції (рис. 1.). Сіськогосподарські підприємства (рис. 2.), в свою чергу, одержують можливість вчасно і в повному обсязі реалізовувати вироблену продукцію, тому між підприємствами встановлюються тісні інтеграційні зв'язки на основі контракції, які дають впевненість у ефективному веденні господарської діяльності та зниженні ризиків при укладанні, виконанні контрактів.

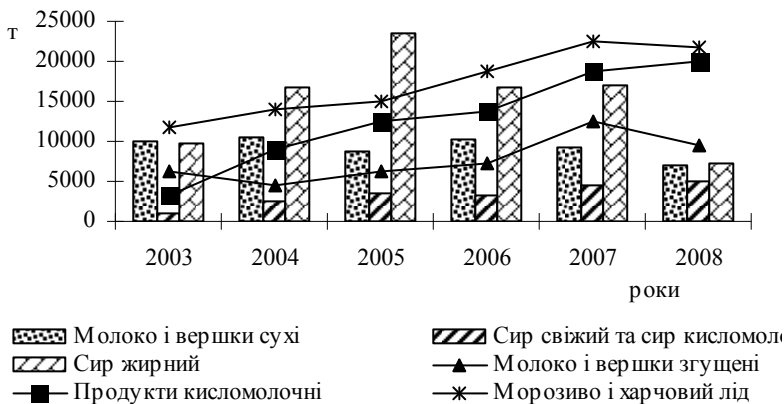

Рис. 1. Виробництво основних видів молокопродуктів

Молочна сировина у сирому вигляді є предметом договору поставки, коли він укладений між заготівельною організацією і переробним підприємством. За загальним правилом, на реалізацію переробленої продукції укладається договір поставки. Проте, щоб уникнути укладення двох договорів з одним товаровиробником — на реалізацію сільгосппродукції у сирому вигляді й окремо у переробленому вигляді, укладають тільки договір контрактації. За договором контрактації, товаровиробник молочної продукції зобов'язується виробити і передати її у власність контрактанту (заготівельникові) або зазначеному ним одержувачеві, а контрактант зобов'язується прийняти цю продукцію та оплатити її за встановленими цінами відповідно до умов договору.

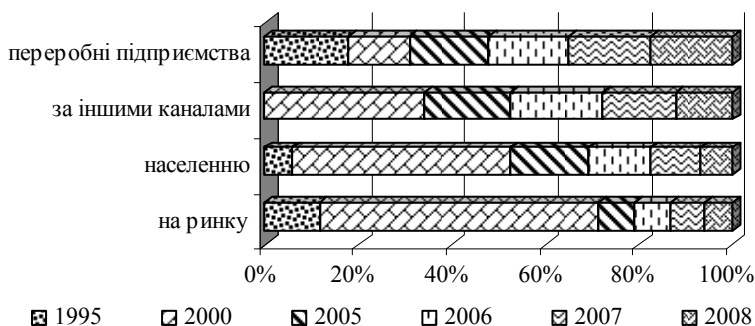

Рис. 2. Структура реалізації молока та молочної продукції у сільськогосподарських підприємств

За договором контракції, товаровиробник і контрактант (заготівельник) пов'язані взаємними правами і обов'язками. У ньому мають бути зазначені назва, кількість (за видами продукції), якість, ціна, строки, загальна сума договору, порядок та умови доставки, місця здавання-приймання, вимоги до тари й упаковки, порядок розрахунків, обов'язки контрактанта (заготівельника) щодо надання товаровиробнику допомоги в організації виробництва молочної сировини, взаємна майнова відповідальність сторін за порушення договору та інші умови, які сторони визнають за необхідне передбачити в договорі.

Таким чином, контракція молочної сировини є важливим чинником розширення та укріплення зв'язків виробників сировини з заготівельними організаціями, переробними підприємствами, торгівлею, що забезпечує гарантовані надходження продукції переробним підприємствам. Вона дозволяє зарання визначити строки, кількість продукції, асортимент та кількість всіх її видів.

Висновки. Договір контракції сільськогосподарської продукції не втрачає свого цільового значення та потреби в застосуванні у молочної галузі. Збереження договору контракції як окремого виду купівлі-продажу сьогодні можна обумовити необхідністю встановлення правил та обов'язків, які б вирівняли становище його контрагентів, оскільки, на відміну від заготівельника – покупця молочної сировини, переробне підприємство має можливість нав'язати свою волю виробнику сільськогосподарської продукції. Останній, на думку фахівців, є слабкою ланкою, оскільки виконання ним зобов'язань за договором багато в чому залежить від сезонності, що впливають на сам процес виробництва сільськогосподарської продукції.

Отже, договір контракції спрощує та зміцнює взаємозв'язки між технологічними ланками інтеграційного об'єднання з метою «необхідності досягнення стабільності і ритмічності постачання промислових переробних підприємств сільськогосподарською сировиною, її максимального збереження і використання» [2].

Список використаних джерел

1. Гайдуцкий П.И. Контракция сельскохозяйственной продукции / П.И. Гайдуцкий. – К.: Урожай, 1989. – 176 с.
2. Лайко П.А., Долженко І.І. Формування системи інтеграційних відносин підприємств / П.А. Лайко, І.І. Долженко : Монограф. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 164 с.